

sosialurin

telf. 11820, box 76, 3800 Tórshavn
Útgevandi: Føroya Javnaðarflokkur
Bláðstjórn: Vilhelm Johannesen (ábyrgd), telf. 56411
Johnsigurd Johannesen, telf. 13242

Satsur og
paste-up: Prentsmiðjan á Heygsbreyt
Prent: Prentsmiðja Dimmalættingar

Prístalsgrundarlag

TVEY MÁL, sum vóru sera átrokandi at fáa loyst, tá hetta landsstýrið tók við, vóru prístalsgrundarlagið og prístalsviðgerðin av lønum. Hitt fyrra málið hevur satt at siga liggið á láni í alt ov mong ár, og varð tí bráðneyðugt at fáa skil á hesum øki, og at galdandi prístalsviðbótarskipan var út av lagi órættvís kom rættiliga til sjónar við tí stóru dýrtíð, sum vit høvdu í fjør, og sum gjørdi tað, at lønarmunurin millum verkamenn og starvs- og tænaustufólk øktist almikið.

VIT HAVA fingið nýtt prístalsgrundarlag. Vit eru fult varir við, at tað tilfar, sum liggur til grund fyri hesum nýggja grundarlagi, er rættiliga ófullgjørt, og tí er nakað væl av metingum við, tá nýggja grundarlagið varð gjørt. Men hóast hetta vilja vit tó halda, at nýggja grundarlagið má vera betri enn hitt gamla, sum jú stavar frá 1948, og tessvegna eru við í hesum grundarlagi nógvar vørur, sum als ikki — ella nærum ikki — verða nýttar í dag. Vit vilja tí avgjørt mæla til, at beinanvegin verður farið undir at gera eitt nýtt prístalsgrundarlag, sum kann avloysa hetta, heilt skjótt.

VIT SKULU her gera vart við, at uppgávan við einum pristali er einans so rætt sum gjørligt at skráseta veruligu hækkanirnar í livikostnaðinum, og her meta vit altso, at nýggja grundarlagið er eitt framstig.

VIÐ NÝGGJU prístalsviðbótarskipanini eru tvey mál loyst. Fingin er eins viðbót fyri øll, so at tá rugbreyð hækkar við kr. 100, so fáa øll somu viðbót sum samsýning fyri hendan prívøkstur. Hetta var eitt av stórmálunum undan valinum, og hetta var eitt av teimum málum, sum verkamannafelagini lögdu ein tann størsta dentin á at fáa loyst, áðrenn sáttmálatíngingarnar byrjaðu. Henda skipan er og verður gjøgnumförd á øllum økjum har tað almenna hevur tingingar- og lóggávuveld. So er bert at vóna, at tey øki, sum ikki beinleiðis koma undir hesa lóggávu, eisini vilja taka við hesi skipan, sum øll ásanna er tann mest rættvísa fyri báðar partar.

VIÐ HESI lóggávu fingur verkamenn eisini beinleiðis hækkan í teirra dýrtíðarviðbót. Vit skilja fyri so vítt væl, at verkamenn eru misgørdir við, at 3 stig skulu til fyri at lønin verður dýrtíðarviðgjørd, men upp ímóti hesum má viga rættiliga væl, at viðbótin fyri 3 stig er 60 oyru, meðan hon var um 42 oyru fyri 3 stig (%) frammanundan. Hetta er ein hækkan uppá nærum 50%, og um sammett verður við tað viðbót, sum var galdandi inntil á nýggjáriðnum, er hækkanin enn størri, so alt samantikið má henda nýggja skipan roknað fyri at vera ein av teim frægum batunum, sum verkamenn hava fingið.

dagbókin

Gudstænastur

Sunnudagin prædika:

S.J. Joensen á Viðareiði kl. 11 og í Hvannasundi kl. 19, Hogni Poulsen í Miðvágs kirkju við altargongd kl. 11 og í Sørvágs kirkju kl. 18, Kjartan Mørkøre í Nólsoy kl. 12 og Eivind Vilhelm í Hesti kl. 12.

2. hvítusunnudag prædika: Hogni Poulsen í Sandavági, altargongd. Kjartan Mørkøre í Havn kl. 11 og kl. 15 í Kirkjubø.

B 36 nýggja nevnd

Týskvoldið varð nýggja nevndin í B 36 skipað. Hon sær soleiðis út:

Hugin Samuelsen, formaður, Jákup Thomsen, næstformaður, Árni Reinert, kassameistari og Herbert Samuelsen, skrivari.

Brúðleyp

Í dag giftast í Thisted kirkju Inga Vadman, Thisted og Ditlev Joensen, Vágur. Adr.: Norrealé 41, 7700 Thisted.

Inn við sjúkum manni

Norðaldan, sum roynir við New Foundland, noyðdist seinasta vikuskiftið inn við einum sjúkum manni. Tað frættist, at fiskiskapurin hevur verið góður — um 5 tons uppá dagin. Norðaldan hevur nú um 160 tons í saltfiski inni.

Filadelfia

Evangeliskur fundur í kvöld kl. 20, har Ellen og Per Ruud úr Noreg tala.

Telefonandakt alt samdøgrið á telefon 1 48 80.

Føroyskt ítróttarlærarafelag

Tað er ætlanin at stovna eitt føroyskt ítróttarlærarafelag. Stovnandi fundurin verður hildin skúlaítróttardagin í næstu viku.

Fólkaræði

Orðið demokrati merkir fólkaræði og verður nýtt um eitt samfelag, har fólkið ræður. Orðið sjálvt er so rúmligt og so demokratiskt, at tað er næstan vandamikið. Tað tykist, sum tað kann nýtast um eitt og hvørt samfelag, sum tann, ið tekur til hetta orð, heldur vera gott.

Her sum í so mongum øðrum føri kann vera hent at kanna eftir, hvat ið er søgn og hvat ið er veruleiki. Og tað, sum mest umráðandi er at kanna eftir, er, hvat orðið »fólk« merkir í hesum sambandi: Ræður alt fólkið? Ráða summi meira enn onnur? Hvussu nógv taka lut í fólkastýrinum? Soleiðis kundi verið hildið fram.

Í hesum fáu hugleiðingum verður ongin roynd gjørd at finna fram til ta endaligu merkingina av orðinum fólkaræði, og tær skulu ikki takast sum annað enn ein leyslig skoðan av sjálvum hugtakinum og tí veruleika ella ikki-veruleika, tað plagar at standa fyri.

Her um okkara leiðir merkir orðið fólkaræðið fyrst og fremst tað, at borgararnir í einum samfelag við frælsu valum gera av, hvussu landsins stýri skal vera. Hetta hevur sum treyt, at fritt er at skipa politiskar flokkar, at politisk propaganda er loyvd, eisini móti tí sitandi stýrinum, frælsi at tala, skriva, halda fundir o.s.fr. Hesi ytru eyðkennini kunnu tó ofta fjala minni sjónsk eyðkenni, sum avmarka teir demokratisku møguleikarnar. Her verður hugsað um ta politisku makt, sum ognarrættur til framleiðslutól og kapital gevur; um ta ódemokratisku monopoliseringina av pressuni og tíðindaflutningi sum heild; um ójavnna í útbúgvingini o.s.fr.

Áðrastaðni siga teir, at fólkaræðið ikki er hugsandi í einum samfelag, har ognarrætturin til framleiðslutólini er á privatum hondum, við tað at endamálið við framleiðsluni tá verður vinningur til eigarnar og ikki tað at metta samfeligins t.v.s. fólksins tørv. Sagt verður, at demokratiskur politikkur ikki er møgulegur í einum samfelag, har allur ella næstan allur landsins búskapur verður umsitin av einum evarska litlum parti av fólkinum; tá verður demokratiskur politikkur ikki annað enn sjónleikur. Tí hava teir í hesum londum lagt alla framleiðslu undir tað almenna ella undir alment eftirlit, og í flestum foru hevur framgongdin verið risastór og kollveltandi. Men ikki altíð eru samfelagini vorðin meira demokratisk fyri tað. Vit hava sæð, hvussu stórar kollveltingar, sum gjørdar vórðu í fólksins navni, næstan høvdu gloymt fólkið, tá sigurin var vunnin. At tær glæsiliugu hugsjónirnar ikki altíð gjørdust veruleiki, men endaðu í einum øðrum diktaturi við avmarkaðum politiskum frælsi og avmarkaðum møguleikum at gera vart við seg í talu og skrivt. Ofta endaði tað við, at valdið

panelið

kom at liggja hjá einari litlari kliku, sum fyrst og fremst varði sine egnu makt. At virka ímóti hesari kliku var tað sama sum at vera ríkisfíggingdi, og nógvir hugsjónarmenn, ið høvdu vígt tí stóru fyrirættaðu kollveltingini liv sitt, endaðu sínar dagar fyri byrsumulunum hjá tí stýri, teir høvdu hjálpt frammat. Kollveltíngin át síni egnu bøn.

Er so nakar annar stýrisformur møguligur enn kapitalisma við politiskum demokrati (i tí týðningi hetta var nevnt frammanfyri) og sosialisma uttan politiskt demokrati? Ella er ein sam-eining av tí besta í hesum báðum stýrislögum møgulig? Burtúr ur teimum kundu vit — ið hvussu er málsliga — fingið ta demokratisku sosialismuna.

Vit mugu ikki gloyma, at sosialisman er sprottin úr teimum stóru og livsjórvir hugsjónunum í humanismuni, sum eftir jammurdalsteoriarnar í miðöldini nú góvu menniskjuni virði. Tað er fyri menniskjunnar skyld, at samfelagið skal gerast betri. Hon skal ikki vera økonomisk kanónføði hjá kapitalinum, og skal heldur ikki vera til bert fyri at passa inn í eina ideologiska litlu-tabell hjá romantiskum kollveltingarmonnum.

Mátarnir at gera samfelagið betri upp á mugu vera eftir umstøðunum. Í støðum er bara makt at taka til. Her kann tað helst gerast á meira friðarligan hátt. Men vit skulu ikki vera blind fyri trupulleikunum. Teir, ið vanir eru at hava makt, geva hana ikki frá sær við góðum. Eitt talandi dømi í so máta høvdu vit nú herfyri, tá nakrir fáir pengamenn gjøgnum sínar politisku umboðsmenn skerdur Heildarloysnina til egnar fyrimun, men ímóti áhugamálunum hjá øllum fiskimonnum í Føroyum.

Hjá okkum man tað fara at vera evolutionin og ikki revolutionin, sum verður vegurin. Hjá okkum við ongum hernaðarligum traditionum fer fólksins vald neyvan at vaksa úr byrsumulunum, men við einum miðvísium praktiskum arbeiði út frá tí grundsjónarmiði, at »fólkið« er øll tjóðin og ikki bara nokur fá. Men fyri at koma fram á hetta má má tann demokratiska sosialisman ikki smokka niður til bert at vera ein sosiallóggeva ella eitt skálkaskjól hjá økonomiskum interessum. Tá má hon vera eitt miðvíst dynamiskt stavnhalð fram ímóti einum demokratiskum samfelag við so stórarí útjavnning av ríkidømi og makt, sum gjørligt er. Og uttan at hetta samfelag útfætt er sjálvsøugt, er tað ikki demokratisk.

Dreymurin um »tað góða samfelagið« man vera líka gamal sum mannaættin sjálv, og myndin av tí hevur verið so skiftandi sum tær umstøður, menniskjan hevur livað undir. Ívareyst koma vit ongantíð á mál. Men doytr dreymurin út, doytr eisini vónin, og vit sita eftir á koldum steinum.

Hans Jacob Debes